

Наташа М. Милојевић¹

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет (докторанд)

МОГУЋИ СВЕТОВИ У РОМАНУ *НЕ ДАЈ МИ НИКАДА ДА ОДЕМ КАЗУА ИШИГУРА*

Постхумана поставка света у коју Ишигуро смешта своје протагонисте указује се погодном за анализу у светлу постулата наративне семантике Мари-Лор Рајан, како због својих жанровских одређења, тако и због саме структуре наративног универзума која је заснована искључиво на сећањима. Анализа међусобних релација потенцијалних текстуалних светова има за циљ да укаже на заједнички мотив који фигурира као стожер испреплетености и сукоба унутартекстуалних светова, али и да назначи да безизлаз и недостатак алтернативе не произлазе искључиво из пасивних усмерења Ишигурових клонова већ су последице унутрашње структуре наративног универзума.

Кључне речи: Казуо Ишигуро, Мари-Лор Рајан, могући светови, наративна семантика, постхуманизам

УВОД

Лајбниц у *Теодицеји* говори о Богу који се између мноштва понуђених светова опредељује за један најбољи. Делимично надахнута Лајбницовом теоријом, група филозофа аналитичке школе 20. века постулира теорију могућих светова која има за циљ да допринесе решењу семантичких проблема у оквиру алетичке логике. Теорија могућих светова убрзо проналази своје уточиште и у књижевној теорији чији се зачетник, Томас Павел, залаже за аутономност књижевних текстова, а отуда и за одступање од структуралистичког поимања књижевних ликова као скупова сема. Пратећи постулате наративне семантике Умберта Ека и анализе истинитости у фикцији Дејвида Луиса, Мари-Лор Рајан пружа како смернице за интерпретацију књижевног текста отеловљене у „принципу минималног одступања”, тако и детаљан модел фиктивних универзума. Отуда би свет приче указивао на један сложени универзум који конституише сфера настањена наративним чињеницама (TAW – textual actual world) окружена минијатурним личним световима књижевних ликова (TPW – textual possible world). Садржај сложеног космо-са личних светова упућује на испреплетана тумачења која конституишу његову основу. Наиме, лични светови се могу састојати како од тумачења

1 natasa.milojevic@outlook.com

чења стварног света текста индивидуалних књижевних ликова, тако и од њихових уверења о личним световима других ликова који настајују литерарни космос (Бел, Рајан 2019: 28). Указујући на сложену структуру која сачињава наративни универзум, Рајанова, међутим, није заинтересована за подробније истраживање односа самог текста и читаоца у светлу теорије могућих светова, већ се у фокусу њеног интересовања налази наративна семантика чије се истраживање заснива на унутрашњој структури самог приповедног текста, као и међусобним релацијама текстуалних светова унутар њега.

Упоредо са стварним светом текста (TAW) и његовим поткатегијама у виду могућих светова текста (TPW), Рајанова уводи и стварни свет приповедача (NAW –Narratorial actual world) који упућује на оно што наратор представља као чињенице о стварном свету текста. Међутим, Рајанова (1991: 27) наглашава амбивитет који вреба под површином самог појма стварног света текста и отуда подсећа да се он може тумачити двојачко: као ентитет који конституише текст сагледан у целисти или све оно што приповедач представља као стварне догађаје. Последице би тумачење света текста као целине независне од приповедача водило раздвајању стварног света текста од стварног света приповедача, док би у другом случају однос ова два света почивао на њиховој истоветности. Међутим, ауторка истиче да постојање непоузданог приповедача нужно води могућој неподударности два света.

Стварни свет текста, стога, упућује на „низ разнородних стања и догађаја који заједничким снагама конституишу једну историју” (Рајан 1991: 113). Ауторка указује на постојање разнородних поткатегија које образују сложени космос стварног света текста. Свет знања (K-world) упућује на општепознате пропозиције или на одређени систем уверења и мишљења. Облигаторни свет (O-world) представља густу мрежу забрана и обавеза које намећу како морални тако и друштвени систем. Свет жеља (W-world) конституишу жељена или нежељена стања уобличена страхом. Међутим, књижевни ликови успешно конституишу и сателит стварног света текста који Рајанова назива световима претварања (Pretended worlds). Њихово остварење у тексту заснива се на фалсификованом свету који ликови конструишу у циљу обмане другог лика. Упоредо са поткатегијама стварног света текста, Рајанова изналази и изоловани универзум који има тенденцију да привремено одмени и заузме место стварном свету текста. Његово постојање се отуда не заснива на односу нуклеуса и сателита, као у претходно наведеним примерима, већ овај универзум фантазија (F-Universe) обитава као самостална категорија. Снови, халуцинације, фантазије и фикција тако привремено преузимају доминацију успостављену од стране стварног света текста и креирају сопствене поткатегије унутар самог текстуалног универзума.

Постулати Мари-Лор Рајан о унутрашњој структури књижевног текста као сложене мрежи међусобно интегрисаних светова послужили су као основа за тумачење Ишигуровог романа *He gaј ми никада да*

одем. Ишигурова поставка света настањеног генетски модификованим бићима – клоновима који свој ограничени живот проводе изоловано од остатка човечанства указује се плодном за испитивање у светлу теорија наративне семантике управо због својих жанровских одређења. Наиме, чињеница да роман припада жанру научне фантастике упућује на анализу која би била заснована на односу приступачности између реалног света и света романа. Међутим, анализа унутрашњих сложених светова текста има за циљ да осветли како сложеност и узајамну повезаност тананих приповедних светова отеловљених у наративу тако и изразито људску природу Ишигурових клонова.

УНУТРАШЊА СТРУКТУРА РОМАНА НЕ ДАЈ МИ НИКАДА ДА ОДЕМ

Закорачење у наративни свет романа *Не дај ми никада да одем* започиње ретроспективном нарацијом Кети Х која нам у првом лицу предочава сећања о Хејлшаму, институцији у којој је заједно са пријатељима одрасла, а потом и о искуствима по напуштању институције. Кети своју приповест започиње као неговатељица, уверавајући нас да тај посао обавља већ дванаест година. Упркос томе што њена приповест одступа од класичне линеарне ретроспективне хронологије, сам роман нуди три издвојене целине у оквиру глобалне ретроспективне приповести:

1. Живот у Хејлшаму
2. Живот у Колибама
3. Кети као неговатељица

Стварни свет текста отуда фигурира као нуклеус који читаоцу предочава слику Енглеске с краја 20. века. Напредак у медицини води готово до истребљења неизлечивих болести продукцијом клонова који се одгајају у посебним условима, готово изоловани од обичних људи. Животи клонова су стога унапред детерминисани. Пред сам крај периода адолесценције клонови преузимају улогу *неговатеља* који воде рачуна о клоновима који су започели програм донација, да би потом и сами постали *донори*. Хејлшам, институција у којој протагонисти воде детињство, изолује их тако од остатка човечанства и постепено припрема за програм донација. Међутим, упркос томе што клоновима није забрањен контакт са остатком цивилизације, јер уистину, одгајају их људи – *васпитачи* са којима контакт имају већ у Хејлшаму, детерминисаност њихових живота креира непробојну линију која разграничава два света. Рајанова (1991: 114) истиче фиктивне светове засноване на подељеној онтологији која најчешће подразумева поделу на свет живих и мртвих или свет познатог и сабласног, области које могу бити строго разграничене или, као што је то случај у бајкама, дозвољавају међусоб-

ну интеракцију. Клонови, међутим, настају свет људи, и иако институционализовани, интеракција са њима није забрањена. Упркос томе, широк опсег укоренењених правила којих се клонови придржавају креира ову подељену онтологију унутар стварног света текста. Наиме, Рајанова (1991: 114) наводи да стварни свет текста може фигурирати као хомогена целина или као свет издељен на сфере којима управљају специфични и њима својствени закони. Прописи и регулације на које су клонови упућени не дозвољавају им ослобађање или прелазак границе сопственог света. Иако је граница конституисана као баријера у виду сета ограничавајућих правила, мисли о њеном преласку не доживљавају своје отеловљење у свету клонова.

Матрица стварног света текста, међутим, не фигурира независно од приповедача у Ишигуровом роману. Читалац до закључака о свету настањеном клоновима долази искључиво посредством Кетине наративне о њему, што упућује на закључак да је стварни свет текста истовестан стварном свету приповедача. Међутим, већ на почетку романа се да установити да је Кети непоуздани приповедач, будући да је њена приповест заснована искључиво на сећањима у чију аутентичност сумња и сама нараторка, често наводећи да постоји могућност да је „памћење вара” (Ишигуро 2018: 13). Иако Рајанова (1991: 21) наводи да непоузданост приповедача нужно води сепаратисању стварног света текста и стварног света приповедача, како нам једини увид у стварни свет текста пружа управо оквир приповедача, у Ишигуровом роману се овај однос заснива на њиховој истовестности. Отуда ће током анализе унутрашње структуре романа термин *стварни свет* *текста* упућивати и на појам *стварни свет* *приповедача*. Скупина разнородних догађаја и стања који конституишу ову сложјену структуру отеловљује се у форми различитих светова сателита, па отуда у Ишигуровом роману наилазимо на свет знања, свет жеља, облигаторни свет и универзум фантазија. Међутим, напореда са самосталном егзистенцијом унутрашњих светова, јавља се и одређени број уметнутих подсветова који настају као резултанта менталне активности књижевних ликова (Рајан 1991: 4).

СВЕТ ЗНАЊА И УНУТРАШЊИ СУКОБИ

Глобална наративна структура романа *Не дај ми никада да одем* упућује на две структуралне целине. Прва целина односи се на тренутак када Кети започиње своју приповест, односно моменат када нам предочава да има тридесет једну годину и да је неговатељица већ дванаест година. Другом целином можемо означити Кетина сећања уоквирена унутар ретроспективне приповести. Пратећи Рајанову (1991: 114) која свет знања дефинише као коегзистенцију знања, убеђења или незнања, ретроспективни наратив који нам Кети предочава у виду сећања би се могао назначити као свет знања. Свет знања, даље наводи Рајанова,

може бити реализован у стварном свету текста уколико се састоји од познатих пропозиција, могућ уколико се састоји од познатих и на убеђењу заснованих пропозиција, и може бити у сукобу са стварним светом текста уколико укључује игнорисане пропозиције (1991: 115).

Изражавање сумње у сопствену способност памћења наводи на закључак да је Кетин свет знања могућ, али како референце према стварном свету текста нема, већ је он истоветан са Кетиним стварним светом приповедача, до закључка о евентуалном сукобу између светова није могуће доћи.

Ретроспективна наратија, као једно од могућих остварења света знања тананим нитима увезује мноштво уметнутих светова знања, као и претпоставки о световима знања других књижевних ликова. Уколико Кетин свет знања сагледамо онако како га текст намеће, као нуклеус, само постојање уметнутих светова знања сателита нужно води и међусобним конфликтима.

Присећајући се специфичног догађаја у спортском павиљону Хејлшаме, већ убрзо по започињању приповести, уочавамо уметнути свет знања. Наиме, говорећи о дечачком несташлуку којем су сведочиле Кети и њене пријатељице, наводи следеће:

И схватила сам да, што се тиче Рут и осталих, дечаци могу чинити све што им је воља јер то је за нас нешто веома далеко; (...) За Рут, за остале, то је било нешто далеко, а могуће да је било и за мене. (Ишигуро 2018: 12)

Како Кети није свезнајући наратор већ своју приповест заснива на непоузданом тлу сећања, она нема приступ световима знања других ликова уколико информације о њима не произлазе из ограниченог простора који су сами поделили са њом. Међутим, неприступачност је не спречава да о световима доноси закључке или да се усуди да их тумачи. Отуда, заједно са светом знања који припада Рут, наративне нити њене приповести конституишу још један сателит Кетиног света знања – Томов свет знања.

Томи је разговарао са мном пре неког времена и његово присећање о томе како су његове невоље почеле потврдило је оно што сам оне ноћи помислила. Како је он тврдио, све је почело једног послеподнева на часу ликовног код госпођице Џералдине. (Ишигуро 2018: 26)

Иако ограничени, уметнути светови знања јесу рефлексивне унутар заокружене структуре Кетиног света знања. Томијево сећање које је поделио са Кети отуда фигурира као елемент сложене матрице, допуштајући јој отуда да га процесуира и последично уврсти у сопствени наратив.

Како целокупна структура стварног света приче почива на темељима нестабилног тла сећања, управо се сећање неретко намеће као мотив сучељавања светова знања. Наиме, присећајући се доступности информација о донацијама у Хејлшаму, Кети нам предочава готово две антитетичне перспективе истих догађаја:

Када сам о томе разговарала са Рут пре неколико година у опоравилишту у Доверу, она је трвила да нам је госпођица Луси рекла много више, да нам је објаснила како ћемо пре донација сви провести неко време као неговатељи, који је уобичајен след донација, одласке у опоравилишта и слично – али ја сам прилично сигурна да није. (Ишигуро 2018: 103)

Како је примарни свет знања у корелацији са стварним светом текста, до разрешења конфликта између ова два света знања на глобалном плану не долази, јер референце изван Кетиног света знања нема, стога је читалац упућен на прихватање перспективе непоузданог наратора.

Међутим, упоредо са конфликтима светова знања произашлим из двосмислене природе сећања, структура романа пружа и интензивније конфликте чији настанак нарушава емотивну стабилност самих учесника у њему продубљујући јаз између њих. Наиме, након што је Томи наводи да престане да буде његова неговатељица како би избегао њено присуство његовој четвртој донацији након које уобичајено следи *окончање* клонова, Кети не одустаје од своје намере да буде уз Томија. Међутим, како би је одвратио од намере, Томи наводи да би Рут, за разлику од Кети која још увек није постала давалац, то разумела. Покушај Томијевог одвраћања отуда упућује на неподударност, односно сукоб Томијевог света знања са Кетиним светом. Кетин свет знања садржи информације о донацијама које су засноване на њеном непосредном сведочењу истима (односно туђим световима знања), али не и на личном искуству. Рутин свет знања, насупрот томе, будући да је рефлексивна стварног искуства донација, упућује на извесну подударност са Томовим светом. Узајамно преплитање светова као и њихово могуће одељивање отуда не само да води могућим унутрашњим структуралним сукобима, већ се одражава и на емоционално стање самих књижевних ликова. Отуда, упркос другости и нељудском пореклу клонова, Кети поводом овог неподударања дели са читаоцима своја најдубља размишљања о њему која упућују на дубоку потресеност поводом немогућности припадања:

Као што сам рекла, готово сам била спремна на то да више не жели да будем његова неговатељица. Али оно што ме је стварно погодило, дошавши после свих других малих знакова, као што је онај кад ме је оставио да стојим на тргу, биле су његове речи, био је начин којим ме је поново одвојио, не само од осталих давалаца већ и од њега и Рут. (Ишигуро 2018: 339)

Онтолошка сепарација упућује клонове на преживљавање у суровом свету неприпадања, на оштре границе које конституишу свет строго ограничених могућности. Одељени од хуманог света непрегледних могућности, клонови своје постојање заснивају искључиво на осећају припадности сличнима. По напуштању Хејлшама, осећај припадности садржан је искључиво у форми пријатељства између Томија, Рут и Кети. Међутим, укромивши у сложени свет донација и неговања, Кети остаје без ослонаца, „њена једина породица расута је по Енглеској [...] док је

истовремено једино место којем је истински припадала бесповратно нестало, не остављајући ни трага за собом” (Камачо, Перез 2018: 250).

Након евидентног зближавања са Томијем и привременог отклона осећања отуђености, Кети остаје лишена једине утешне споне која јој је у вештачки одељеном генетски модификованом свету пружала уточиште.

Како сећање фигурира као евидентна спона, али и разарач у свету клонова, тако Кети осећај припадности заснива на тананим нитима непоуздане меморије о првобитном свету. Отуда неретко у разговорима са пријатељима по напуштању Хејлшама изискује потврђивање заједничких успомена. Међутим, Кетина пријатељица Рут детерминисано одбија да ситнице значајне Кети потврди: „Уз то је Рут почела да се претвара како заборавља ствари везане за Хејлшам. Добро, то су махом безначајне ствари, али је почела све више да ме нервира” (Ишигуро 2018: 232). Наведена инстанца нас упућује на закључак да је подударност два света знања већ осујећена. Међутим, сукоб унутрашњих светова се не заснива искључиво на неподударности њихових знања и пропозиција за које личности верују да су истините, већ се под површином наслућује конфликт антагонистички усмерених тежњи.

СВЕТ ЖЕЉА И ОБЛИГАТОРНИ СВЕТ

Очита тежња за одржањем вештачки конструисаног минијатурног света клонова манифестује се како у Кетином грчевитом покушају да пригрли варљива сећања, тако и у потреби да иста преточи у наратив и тиме их овековечи. Рајанова (1991: 117) свет жеља као један од сателита нуклеуса стварног света текста отеловљује у формули:

x сматра да је [стање/радња] p [добро/лоше] за x

На тај начин се Кетина тежња рефлектована унутар њеног света жеља може уоквирити формулом: *Кети сматра да је памћење добро за Кети*. Насупрот Кети, Рут изричито одбија да учествује у наметнутој игри сећања и отуда жудњу њеног света жеља можемо дефинисати као: *Рут сматра да је заборав добар за Рут*. Евидентно сучељавање двеју жеља води последичном опречном утемељењу два света жеља, као и наративном конфликту. Како наративни конфликт произлази из наративне структуре у којој „реализација једног приватног света нужно подразумева незадовољење другог света унутар домена другог књижевног лика” (Рајан 1991: 122), Рутин свет жеља постаје реализован самим игнорисањем информација и успомена, чиме Кетин свет жеља у овом окршају окончава поразом. Немогућност реализације једног света отуда мења саму матрицу интерперсоналних односа и продубљује конфликт књижевних јунакиња.

Докле год постоји својеврсна сепарација између света жеља и стварног света текста дотле је могућа радња. Њихова диспаратност креће радњу унапред пружајући мотивацију књижевним ликовима да делују (Бел, Рајан 2018: 28). Упоредо са уметнутим световима жеља који упућују на разнородне тежње, попут Рутине потраге за изгубљеном касетом или њеног похода на своју *моћу*, комплексни универзум упућује и на покушај књижевних ликова да изнађу начин да се привремено оделе од ограничавајућег космоса настањеног клоновима. Међутим, оваква тежња обитава у нескладу како са облигаторним светом текста тако и са његовим стварним светом. Наиме, након што их разнородне гласине оснажују да промишљају могућност одлагања донација уколико успеју да докажу да се истински воле, Томи и Кети се одлучују на делање. Закључивши да су цртежи прозор у њихову душу, ликови одлучују да љубав која их нагони на потраживање одгоде докажу представљањем властитих цртежа Мадам, управитељки Хејлшама. Отуда се њихова тежња може исказати формулом: *Томи и Кети сматрају да је ојгода добра за Томија и Кети.*

Међутим, тежње двају светова жеља оцртавају њихову неподударност са стварним светом текста што је директна последица сепаратности њихових светова знања са стварним светом текста. Наиме, њихови светови знања обилују непотпуним и делимичним информацијама које јунаке нагоне на продубљивање сукоба између светова. Отуда и облигаторни свет текста, који фигурира као систем регулација, упућује на извесна опресивна правила која осујећују њихове тежње. Књижевни ликови, међутим, имају свест о регулацијама унутар система. Јасно им је да није препоручљиво посећивати неговатеље, да је конзумирање цигарета изричито забрањено, па чак и када пред сам завршетак романа посете Мадам, Томи и Кети манифестују свест о томе да и таква посета одише нескладом са облигацијама система.

Међутим, недостатак информација о облигаторном свету конструише непотпуне светове знања што нагони на дефинисање неостваривих тежњи. Отуда Мадам, чији је свет знања садржајнији од светова знања потражилаца, расветљава недоумицу чиме илузију о одлагању донација разобличава.

Иако истински разочарани, Томи и Кети не промишљају могуће кршење регулација и потенцијално бекство чиме би се огрешили о облигаторни свет и иницирали конфликт између светова, већ новостечене информације додају својим световима знања. Отуда сукоб између њихових светова жеља и света жеља Мадам, индивидуе која на своја плећа преузима улогу регулатора и контролора клонова, бива окончан реализацијом њеног света жеља и последичним незадовољењем Томијевог и Кетиног света жеља. Напоследку, попут класичних ликова трагедије, Томи и Кети се повинују неминовној судбини, једном заокруженом и унапред предодређеном животу у чију су сврху, поврх свега, конструисани.

УНИВЕРЗУМ ФАНТАЗИЈА

Децентрализација, коју конституисање универзума фантазија подразумева, измешта књижевне ликове из домена њихових личних светова и изопштава их у самостални универзум. Овај самостални ентитет подразумевао би отуда њихове фантазије, снове, фикцију, па чак и халуцинације.

Музичка нумера „Не дај ми никада да одем” отуда девојчицу Кети привремено измешта из стварног света текста и допушта јој да децентрализована уоплови у самостални универзум фантазија:

И оно што сам замишљала била је жена којој је речено да не може имати деце, а она их је заиста, заиста желела целог свог живота. Онда се догодило нешто налик чуду, добила је бебу и она привија то дете уз себе, док иде около певајући: „Бејби, не дај ми никада да одемодем”, делом зато што је тако срећна, али и зато што веома стрепи да би се нешто могло догодити, да би се дете могло разболети или да би јој могло бити одузето. (Ишигуро 2018: 89)

Блек (2009: 803) у Кетином препуштању мелодији препознаје својеврсни метод оплакивања сопствене незамисливе трагедије. Међутим, управо се на овом микро нивоу да препознати једино средство отпора којим клонови успешно надилазе ограниченост и заокруженост света у којем обитавају. Како само залажење у универзум фантазија подразумева дислоцираност у односу на стварни свет текста, а отуда и његове подсветове, фантазија тако постаје средство превазилажења опресивног система и допушта им измештање и својеврсни дашак слободе.

Норфок, „затурени кутак Енглеске” (Ишигуро 2018: 83), где се по убеђењу клонова могу пронаћи све затурене и изгубљене ствари, фигурира тако као још једно од остварења универзума фантазија. Након што остаје без пријатеља, Кетин ограничен лични свет неретко усмерен ка неостваривом отеловљењу припадности остаје лишен јединих инстанци чија су сећања могла да потпомогну превазилажење осећаја отуђености. Подупрта тежњом да на сећањима изгради макар симулацију овог осећаја, Кети последњи пут пред сам крај романа посећује Норфок. Спазивши подеране пластичне кесе, у њој се буде сећања на пријатеље. Претходна Рутина тежња да пронађе своју могућу, односно људско биће на основу којег је моделирана, окончана је разочарањем и убеђењем да су заправо конструисани по моделу маргиналних личности: „ми смо умножени од шљама. Наркомана, проститутки, пијаница бескућника, скитница” (Ишигуро 2018: 204). Отуда би Кетина фантазија подстакнута призором лелујавог ђубрета била евидентна асоцијација на пријатеље клонове:

Посматрала сам то смеће, пластику која је лепршала на гранама, низ чудних ствари закачених на огради и полузатворених очију замислила

сам да је то место на коме се све што сам изгубила од свог детињства скупило и да ја сад стојим пред тим и да ће се, ако будем чекала довољно дуго, сићушна прилика појавити на хоризонту преко поља и да ће постепено постајати све већа док не препознам Томија и да ће он махати, чак и дозивати. (Ишигуро 2018: 346)

Поспешивање успомена одласком у Норфок дозвољава Кети да свој идентитет привремено измести и тиме завара траг опресивном и облигаторном свету текста. Пронашавши уточиште у фантазији у којој се неоствариво Томијево постојање из стварног света текста трансформише у његову егзистенцију у универзуму фантазија, Кети се недуго након бивствовања у њему враћа у оно што сматра збиљом – ограничено постојање чијој заокружености и коначном исходу неумитно тежи.

ЗАКЉУЧАК

Постхумани контекст у који Ишигуро смешта своје протагонисте упућује на сложену структуру испреплетаних светова чија је манифестација дубоко зависна од међусобног контакта издељених и покатакд уметнутих светова. Клонови своју егзистенцију остварају управо захваљујући контакту, сама конструкција клонова заснива се на њиховом коначном донирању органа. Међутим, промишљање структуре наративних светова у контексту Ишигуровог романа наводи на закључак да је основна матрица која управља међусобним додиривањем клоновских светова управо сећање за чијим опстајањем или поништавањем протагонисти жуде. Тежња да се запамти своје отеловљење стога добија у форми приповести. Отуда аутор постхуманом идентитету придодаје супстанцију хуманог – тежња за бекством од алијенације и последичној припадности нуди наратив као тачку самопотврђивања и опстајања. Линда Хачион (2006: 175) на рацију дефинише као универзалну супстанцију људског постојања којом конституишемо значење, док Рикер (1981: 156) тврди да се људско бивствовање не може оделити од прича које конструишемо. Ако приповедање тумачимо као онтолошку категорију која уобличава људску егзистенцију, не може се избећи закључак да су генетски модификовани клонови заправо сачињени од инхерентно људских карактеристика.

Типологија унутрашње структуре наративних светова Мари-Лор Рајан транспонована на Ишигурову комплексну постхуману концепцију света води закључку да комплетна концепција тананих светова фигурира на основама једне тежње за самопотврђивањем постхуманог идентитета у хуманом, али окрутном свету. Отуда манифестације њихових светова жеља, попут Рутине потраге за својом могућом или Томијево и Кетине жудње за одлагањем донација, упућују на покушај да свом ограниченом и отуђеном животу припишу значење и тако своју егзистенцију у свирепом свету потврде.

Упркос антагонизму њихових жудњи који неретко води ка сукобу личних светова жеља, жудње им се неретко сажимају и упињу се према јединственом циљу. Међутим, како комплексни светови жеља клонова упућују на несклад у односу на облигаторни свет, отуда њихове жудње окончавају своје кратко постојање и остају распршене. Универзуми фантазија, међутим, дозвољавају привремено одељивање од стварног света текста, конституишући тако илузију слободe. Међутим, слобода као категорија постхуманог ентитета остаје непознаница и отуда клонови окончавају своје пасивне животе без помисли на бекство. Безилаз отуда није консеквенца пасивног усмерења клонова, већ је Ишигурова поставка света унапред структурисана на начин који онемогућава превазилажење стварног света текста, попут вештачки конструисане матице која покреће и ограничава остале наративне сателите. До излаза се не долази јер излаз не постоји. Излаз је у окончању.

Извори

Ишигуро 2018: K. Ishiguro, *Ne daj mi nikada da odem*, Beograd: Dereta.

Литература

Бел, Рајан 2019: A. Bell and M. L. Ryan, Introduction, *Possible Worlds Theory and Contemporary Narratology*, A. Bell and M. L. Ryan (ed.), Lincoln: University of Nebraska, pp. 12–51.

Блек 2009: S. Black, Ishiguro's Inhuman Aesthetics, *Modern Fiction Studies*, Volume 55, Number 4, pp. 785–807.

Камачо, Перез 2018: M.B. Camacho and M. R. Perez, Un-Belonging and Death Vanished by Storytelling: Ishiguro's Kathy H. As a Dystopian Scheherazade, *Revista Canaria de Estudios Ingleses*, Santa Cruz: University of Laguna, pp. 243–253.

Рајан 1991: M. L. Ryan, *Possible Worlds, Artificial Intelligence and Narrative Theory*, Bloomington: Indiana University Press.

Рикер 1981: P. Ricoeur, L'histoire comme récit et comme pratique, *Esprit*, No 54, pp. 155–165.

Хачион 2006: L. Hutcheon, *Theory of Adaptation*, New York: Routledge.

Nataša M. Milojević / POSSIBLE WORLDS IN KAZUO ISHIGURO'S NOVEL NEVER LET ME GO

Summary / The posthuman world inhabited by Ishiguro's protagonists enables its examination within the framework of Marie-Laure Ryan's narrative semantics, owing to its genre characteristics, as well as to the specific structure of its narrative universe fabricated from memories. The analysis of the interwoven textual worlds aims to indicate a motif functioning as a center of the amalgamation and conflicts within the worlds, as well as to corroborate the claim that the inconceivability of escape stems from the internal structure of Ishiguro's narrative universe.

Keywords: Kazuo Ishiguro, Marie-Laure Ryan, possible worlds, narrative semantics, posthumanism

Примљен 2. фебруара 2020.

Прихваћен за штампу јула 2020.